

dr. FÓNAGY SÁNDOR

A FIZETÉSKÉPTELENSÉGÉRT VALÓ MAGÁNJOGI FELELŐSSÉG

PHD. ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

MISKOLC

2011

I. A KITŰZÖTT KUTATÁSI FELADAT ÖSSZEFOGLALÁSA, PROBLÉMA MEGHATÁROZÁS, A KUTATÁS CÉLJA, FELADATA

A fizetéseképtelenség a piacgazdaság természetes velejárója, a gazdasági-pénzügyi kezelése legalább annyira nehéz, mint a felmerülő, egymásnak feszülő érdekkonfliktusok és jogviták megoldása. A fizetéseképtelenségnek és a hatásainak jelentkezése az adott ország gazdaságának és a gazdasági szereplők intelligenciájának a függvénye, két országban nem lehet ugyanazt a csődtörvényt alkalmazni akkor sem, ha az adott országok hitelbiztosítéki rendszere hasonló vagy adott esetben ugyanolyan. Magyarország már több mint 20 éve tért át a piacgazdaságra, az átalakulás hirtelen bekövetkezett, politikai és személyi felelősséget ködbe burkoló időszaka lehetővé tette rendkívül nagy értékű vagyonok kimentését, magánkézbe kerülését, ráadásul a jogi kiskapuk csak jelentős késedelemmel kerültek bezárásra, több hitelezőket védő alapvető jogintézmény kezdetben nem került szabályozásra, azok csak később, a gyakorlati tapasztalatok alapján kerültek bevezetésre, ezen okból több felelősségi tényállás még nem forrotta ki magát.

A Csődtörvény az 1992. január 1-én történő hatályba lépése óta több mint 50 alkalommal módosult. A Csődtörvény, a Társasági törvény és a Polgári Törvénykönyv módosításainak visszatérően hangoztatott elsődleges célja a hitelezővédelem, a követelések biztosításának, a nagyobb arányú és minél gyorsabb kielégítésének előremozdítása. A jogi felelősség szigorítását célzó újabb felelősségi tényállások beiktatását határozott előrelépésként értékelhetjük (jelentős fáziskésésük ellenére), de összességében a rendszer nem sokat látszik javulni, a hitelezők általában már csak legyintenek, ha adósuk felszámolás alá kerül, a követelésüket azonnal leírják, a megtérülésben és a bíróságok felelősségrevonó, reparáló funkciójában és képességében nem hisznek, legalábbis szkeptikusan fenntartással szemlélik és erőtlennek tekintik. *A tagok és vezető tisztségviselők felelőssége helyett inkább (túlzás nélkül) felelőtleneségről beszélhetünk.* Bár a Csődtörvény a hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezetek fogalmát széles körben határozza meg, szinte kivétel nélkül gazdasági társaságok, főleg korlátolt felelősségű társaságok kerülnek felszámolás alá, hiszen a gazdasági életben ez a leggyakoribb társasági forma.

A gazdasági társaság többszemélyes kötelelem. A társasági szerződés az érdekazonosságban álló tagok akaratnyilatkozata alapján jön létre, viszont ez mégsem azonosítható a szinallagmatikus árucserre szerződésekkel, hiszen a társaság tagjai nem

egymásnak nyújtanak szolgáltatást, hanem az akaratuk *új jogalany* létrehozására irányul, a gazdasági forgalom egy új szereplőjét hozza létre és a jövőben ez az önálló vagyonnal és vagyoni felelősséggel bíró jogalany lép kapcsolatba harmadik személyekkel. *A társaság alapítása többretű jogviszonyt hoz létre.* Meg kell különböztetnünk a társaság és a tagja, a tagok egymás közötti, a tag és a hitelezője közötti valamint a *társaság és a harmadik személyek (főleg hitelezők) közötti jogviszonyt.* A társaság üzletszerű gazdasági tevékenysége során a hitelezőkkel már a társaság áll jogviszonyban, a harmadik személyek felé már maga a társaság tartozik a teljes vagyonával korlátlan (de valójában a saját vagyonára korlátozott) felelősséggel.

A társasági jog és a csődjog is foglalkozik a hitelezői érdekek védelmével, mert az önálló jogalany társaság gazdasági forgalomba léptetése lehetőséget teremt a hitelezői érdekek viszonylag alacsony kockázat melletti megsértésére, kijátszására. A hitelezővédelem hatékony megvalósítása elengedhetetlen feltétele a szerződésekbe vetett bizalom fenntartásának. A hitelezővédelemnek a tagok korlátolt felelőssége mellett működő társaságok esetén van jelentősége, hiszen a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok tartozásaiért a tagok a fizetéseképtelenné válás okától függetlenül korlátlanul, egyetemlegesen és mögöttesen felelnek.

A polgári jogi felelősségtől elkülönül a társasági jogi és csődjogi felelősség, amelyek már sokkal hangsúlyosabban foglalkoznak a hitelezővédelemmel, sőt a Cstv. kifejezetten az adós és hitelezői közötti viszonyt szabályozza. *A Gt. rendelkezései a társaság működése alatt preventíve a törzstőke védelmét hivatottak biztosítani,* ilyen rendelkezések pl. a vagyoni hozzájárulás visszakövetelésének tilalma, a vagyoni hozzájárulás szolgáltatásával szembeni beszámítás tilalma, apportfelelősség, vagyonsökkenés esetén a legfőbb szerv összehívásának kötelezettsége és döntési kötelezettség a tőkepótlásról, az osztalékfizetés feltételhez kötése, saját üzletrész (részvény) megszerzésének korlátozása, könyvvizsgáló felelőssége és korlátozott tagi felelősség áttörése. A Gt. nem a fizetéseképtelenség megelőzésére koncentrálna, ez nem is lehet célja, hiszen az autonóm döntési önállósággal rendelkező tagok döntenek el, hogy a saját maguk által rendelkezésre bocsátott vagyonnal mennyire kockázatos gazdasági tevékenységet végeznek, hoznak-e adott abszurd esetben olyan döntést, amelyből általuk előre tudottan csak üzleti veszteség fog származni. A törvényességi felügyeleti eljárás nem terjed ki a cég gazdálkodásának és döntéseinek gazdasági-célszerűségi szempontból való felülvizsgálatára továbbá a társasági határozat felülvizsgálatát iránti perben is csak jogsértés esetén van helye hatályon kívül helyezésnek. A Gt. próbálja a törzstőke állandó létét biztosítani, de ezen törvényi szándék hitelezővédelmi szempontból képmutatónak tűnik

különös tekintettel arra, hogy a társaság a vagyonát nem köteles letétként kezelni (azt a gazdasági tevékenysége keretében felhasználhatja) továbbá a 2006. évi Gt. indokolatlan és eltúlzott liberalizációt hajtott végre a tőkeminimum leszállításával, így a társaságok túlnyomó része már alapításkor alultőkésített. *A Csődtörvény már a társaság fizetéseképtelensége esetén, reparatív eszközökkel próbálja növelni a hitelezők kielégítési alapjául szolgáló felszámolási vagyont* illetve tesz lehetőséget a felelős személyek elleni igényérvényesítésre, ilyen rendelkezések a csődmegettámadási perek, a vezető tisztségviselő csődjogi felelősségére valamint a tartósan hátrányos üzletpolitika folytatásáért való tagi felelősség szabályai. (Mindehhez társulnak még a Ctv-nek a törölt cég tartozásaiért való felelősségátörési rendelkezései.) *A társasági jog és a csődjog szerves kapcsolatának a felismerése a hatékony és komplex hitelezővédelmi rendszer megalkotásának első lépése.*

A hitelezői igények felszámolási eljárásokban való megtérülésének mértékét tükröző statisztika tükrében a hazai hitelezővédelmet hatékonyan egyáltalán nem nevezhetjük. A felszámolási eljárásban ki nem egyenlített követeléssel maradt hitelezők önkéntelenül vetik fel a magának a fizetéseképtelenné vált társaságok tagjainak és vezető tisztségviselőinek a felelősségét, és ezen *társadalmi igény nemcsak a felszámolási eljárásban, hanem a társaság rendes működése alatt is gyakran felmerül.*

A vezető tisztségviselők társaság felé fennálló belső kárfelelősségét illetően a hazai joggyakorlatban elvétve találunk eseti döntéseket, aminek több együttesen ható oka van. Az adott esetben fedezetelvonó ügylettel vagy eleve a hitelezőt károsító céllal kötött ügylettel (pl. a társaság nevében kölcsön a visszafizetési szándék vagy képesség kezdettől fogva fennálló hiánya) megrövidített hitelezők a társaság létezése alatt (beleértve a rendes működést és a felszámolás alatti időszakot is) közvetlenül a vezető tisztségviselővel szemben kárigényt nem érvényesíthetnek. Ennek dogmatikai indoka a jogi személyek elkülönült felelősségének (elválasztásának) az elve, amely szerint a jogi személy tevékenységi körében, ügykörében eljáró tagjának, vezető tisztségviselőjének és alkalmazottjának minden ténykedéséért, beleértve a harmadik személynek okozott karáért a jogi személy a felelős akkor is, ha a cselekményt adott esetben a társaság érdekétől elkülönülő saját érdeke által vezérelve, saját anyagi hasznára követte el, így a felelőssége gyakorlatilag feloldódik a jogi személy leple mögött. A bírói gyakorlat még bűncselekmény elkövetése esetén sem választja el a vezető tisztségviselő felelősségét a jogi személyétől. A vezető tisztségviselők elleni kártérítési perek hiányának másik oka az, hogy a kártérítési perek a társaság fizetéseképtelenné válása és felszámolásának elrendelése után lesznek 'aktuálisak', amikor a hitelezők kielégítésére szolgáló csődvagyon növelése szükséges, viszont a felszámolók (saját érdekeltségük hiánya

miatt) ritkán döntenek perindítás mellett. 2006. júliusában angol mintára bekerült a Csődtörvénybe a vezető tisztségviselők csődjogi felelősségét szabályozni hivatott 33/A. §, de rendkívül elhibázott módon kétlépcsős eljárás keretében, amely szerint először a hitelezőnek a vezető tisztségviselő felelősségének a megállapítására irányuló pert, majd a felszámolás jogerős befejezése után külön marasztalási pert is kell indítania. Az elérni kívánt cél nem valósult meg, amely kifejezetten az lett volna (annak kellett volna lennie), hogy a fizetéseképtelenség beálltát követően a hitelezői érdekekkel ellentétes, vagyoncsökkenést eredményező ésszerűtlen gazdálkodást folytató vezető a csődvagyonba befizetést teljesítsen. A 33/A. § 2009. szeptember 1-i hatállyal eszközölt módosítása folytán már a megállapítási per alatt lehetővé vált, hogy a bíróság vagyoni biztosíték nyújtására kötelezze a vezető tisztségviselőt, de a Cstv. már nem rendelkezik a vagyoni biztosíték végrehajthatóságáról és a módosítása a jelenlegi szabályozás hibáját (kétlépcsős igényérvényesítést) nem oldotta meg, tehát a vezető tisztségviselő felelőssége mögöttes felelősség maradt. Előrelépésként értékelhető azonban, hogy a hitelezők érdekeit sérelmét vélelmezi kell, amennyiben a vezető nem tesz eleget a felszámoló felé a beszámoló készítési továbbá vagyon- és iratátadási kötelezettségének, ami meglehetősen gyakran megtörténik, ugyanakkor ez a vélelem önmagában csak félmegoldás tekintettel arra, hogy a hitelezőnek a felelősség másik feltételét, a vagyoncsökkenést is bizonyítania kell, ami viszont iratanyag hiányában szinte lehetetlen, azaz a vezető tisztségviselő szándékos mulasztásából eredő bizonyítási teher a hitelezőre nehezedik. A jogszabályok nem kötelezik a vezető tisztségviselőt arra, hogy fizetéseképtelen helyzetben terjessze elő a felszámolási kérelmet, így a társaság akár meddig tovább folytathatja a gazdálkodást.

A társaság tagjainak felelősségét illetően a Gt. 20. § (7) bekezdése a társaság jelentős érdekeit sértő határozat meghozatalában résztvevő tagok társaság felé fennálló belső felelősségéről rendelkezik, de ilyen per rendkívül ritka, kiváltképpen felszámolás alatt, aminek egyik fő oka a legfőbb szervi határozat létének bizonyíthatatlansága, mindemellett pedig a hitelezők (az elválasztás elvének okán) közvetlenül nem érvényesíthetnek kárigényt a tagokkal szemben sem a társaság rendes működése, sem annak felszámolása alatt. A Gt. a társaság saját tőkéjének a jegyzett tőke alá való csökkenése esetén rendelkezik a legfőbb szerv összehívásának kötelezettségéről, de az összehívás elmaradásának illetve az összehívott ülésen meghozni előírt intézkedések (pl. tőkepótlás, átalakulás) elmulasztásának jogkövetkezménye nincsen. A Cstv. a felszámolás kezdeményezésének a kötelezettségét sem terheli a tagokra. A fizetéseképtelenné vált társaság tagjainak a hitelezők felé fennálló személyes felelősségéről a Gt. 50. §-a tartalmaz rendelkezést, amennyiben azok a társaság

elkülönült jogi személyiségevel vagy korlátolt felelősségével visszaéltek. A korlátolt felelősség áttörésének jogintézményét az 1997. évi Gt. vezette be, az elmúlt alig több mint egy évtizedben elvértve láttak napvilágot a korlátozott felelősséggel visszaélő tagoknak a felszámolási eljárásban ki nem egyenített tartozásokért való felelősségét megállapító ítéletek, ennek egyik oka vélhetően az, hogy a felelősségáttörési kereseteket a károsult hitelezők csak akkor terjesztik elő, amikor a sérelmezett cselekmény bűncselekményt valósít meg (holott a korlátozott felelősséggel való visszaélésnek nemcsak ez a vetülete), másrészt pedig a kereseti kérelem – lévén a jogintézmény a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez kötött - csak a felszámolási eljárás befejezése után terjeszthető elő, azonban a hitelezők ezt követően már nem érvényesítenek igényt, a felelősség mögöttes jellege nem szolgálja a forgalmi biztonságot. A Gt. egyértelmű rendelkezésének hiánya ellenére levezethető, hogy a felelősségáttörés egy kárfelelősségi tényállás, nem pedig a megszűnt társaság ki nem egyenített tartozásaiért való korlátlan, objektív helytállási kötelezettség. A felelősségáttörésről rendelkező Gt. 50. §-a akkor lenne hatékony, ha nem csak a társaság megszűnése (cégjegyzékből való törlése) után tenné lehetővé a felelős tagok ellen igényérvényesítést.

A konzernjogi felelősséghez tartozó, a tartósan hátrányos üzletpolitikát folytató uralkodó tag felelősségi tényállása mindenképpen indokolt, de a kis- és középvállalkozásokra épülő magyar gazdasági környezetben ritkán fogja ítélezés alapját szolgálni. A tartósan hátrányos üzletpolitika fogalmát a Gt. és a Cstv. sajnos nem magyarázza, talán ez az oka annak, hogy – a közzétett ítéletek tanúsága szerint – a hitelezők helytelenül próbálják meg az általuk tapasztalt, rosszhiszeműnek vitathatatlanul minősülő tagi magatartásokat a fogalom hatálya alá sorolni.

A *fedezetelvonó szerződések* elleni fellépés a csődvagyon növelésének elsődleges eszköze, ezért a tényállások és a jogkövetkezmények szabályozása kiemelt jelentőséggel bír. 2004. május 1-jei hatályba lépéssel módosításra került a Cstv. csődmegtámadást szabályozó 40. §-a: különbontva a csalárd; értékaránytalan és ingyenes; valamint hitelezőt előnyben részesítő ügyleteket továbbá bevezetésre került a visszakövetelési jog intézménye. A bírói gyakorlat egyik hibája, hogy a bíróságok a Cstv. alapján támadott értékaránytalanságot a Ptk. alapján támadott értékaránytalanságra irányadó elvek alapján ítélik meg és amikor az érvényessé tételt alkalmazzák jogkövetkezményként, úgy nem a forgalmi értékre korrigálnak, hanem csak olyan ellenszolgáltatást állapítanak meg (a PK. 267. sz. állásfoglalás alapján), amely mellett az értékaránytalanság már nem feltűnően nagy. Igaztalan helyzetet szülhet az is, ha csalárd ügylet érvénytelenítése esetén kell a szerződés megkötésében részes másik,

csalárdul eljáró félnek visszajáró követelés besorolásáról rendelkezni, ugyanis ezt az igényt ugyanúgy kell besorolni, mint adott esetben bármely más, „jőlelkű” hitelező igényét, azaz vele egy sorban vagy adott esetben őt megelőzve, csökkentve a kielégítése esélyét. Az egy éves jogvesztő megtámadási határidő hosszúnak tűnik, de a gyakorlatban ez sokszor kevésnek bizonyul, ha a vezető tisztségviselő a társaság iratanyagát nem adja át.

A hitelezők részéről indokolt igény fogalmazódik meg a *felszámoló felelősségének* szigorítására is, hiszen a hitelezői érdeksérelem egyik ritkának nem mondható sarokpontja a felszámoló törvénytelen eljárása, ami gyakran jogtalan vagy eltúlzott mértékű költségelszámolással vagy értéken aluli vagyonértékesítéssel kapcsolatos, amelynek jogkövetkezményeit a Cstv. nem rendezi, a felszámolónak a felszámolási eljáráson belüli felelősségrevonhatóságát nem teremti meg.

A polgári joghoz képest a csődjog egyes anyagi jogi intézményeket eltérően szabályoz. A csődjog, mint magánjogi jogág a mellérendelt viszonyban álló személyek jogviszonyát szabályozza, ennek ellenére időnként olybá tűnik, mintha a két jogág egymástól teljesen idegen dimezió lenne – gondolok itt a biztosítéki engedményezésnek a felszámolás eljárásban való érvényesülését megtagadó bírói határozatra, vagy a felszámolás kezdő időpontja után tévedésből a csődvagyonba utalt, abba nem tartozó pénzeszközt csődvagyonná minősítő elvi bírói határozatra vagy biztosítéki célú vételi jognak a felszámolás kezdő időpontját megelőző érvényesítésére vonatkozó jogszabály rendelkezés hiányára stb. A két jogterület közötti „viszony” tisztázása azonban meglátásom szerint kezelhető, rendezhető.

A tőkeegyesítő társaságok felelőssége elkülönül a tagok és vezető tisztségviselők felelősségétől, vagyis a társaság felelős a hitelezőivel szemben, a szerződésen kívül okozott károkért is. A társaság vagyoni felelősségnek a tagok vagyonától való elválasztását a társaságok által folytatott gazdasági tevékenységgel járó üzleti kockázat indokolja, amely felelősségelválasztást a társadalom elismer és szükségesnek tart. A tag a társaság alapítással a befektetett vagyonrészét kockáztatja, a társaság alapításakor így számára előre ismert és maximalizált a kockázat mértéke. A társasággal szerződéses jogviszonyba lépő hitelező azonban a követelése ki nem egyenlítéséig, a követelés összegéig előre hitelezi a társaságot, vállalva így jelentős kockázatot. Álláspontom szerint hazánkban *a kockázatnak a gazdasági szereplők közötti megosztása, szétterítése egyenlőtlené vált, ezért indokolt a gazdasági társaságok vezető tisztségviselői és tagjai vagyonszökkenésért való és ebből általában okozatilag következő fizetésképtelenségéért való felelősségének a felülvizsgálata*

A kutatás *célja* az, hogy a gazdasági társaságok tagjainak és vezető tisztségviselőinek a gazdasági társaság fizetésképtelenségéért, a ki nem egyenlített tartozásaiért való

valamennyi felelősségi formáját, a kimentett vagyonelemek visszaszerzésének módjait és magának a felszámolónak és végelszámolónak a felelősségre vonhatóságát is sorra vegye, a tényállási elemek ismertetése után bemutassa a konkrét jogintézménnyel kapcsolatban kialakult bírósági gyakorlatot, az ellentétes vagy egymást támogató jogirodalmi álláspontokat, a konkrét tényállásokkal szemben kritikai észrevételeket fogalmazzon meg és jogalkotási javaslatokkal éljen.

Egy új Csődtörvény megalkotását az elmúlt évek során több kormányzat is célul tűzte ki, de a jogalkotási folyamat a koncepciók szintjén maradt meg, eltekintve a 2009. évi Csődtörvény novellától, amely egy teljesen új típusú csődeljárást vezetett be, a felszámolási eljárást illetően pedig több, a hitelezők érdekeit védő rendelkezést iktatott be. Az új Ptk. eddigi koncepciói már foglalkoznak a vezető tisztségviselők csődjogi felelősségével és a jogi személy elkülönült felelőssével való visszaélő tag felelősségével.

A dolgozat a jogrendszer továbbfejlesztésének folyamatában próbál helyet foglalni és a hitelezővédelem eszközeinek a hatékonyságát illetve inkább a hitelezők és a fizetéképtelenné vált adós érdekei közötti egyensúlyteremtés megvalósíthatóságát vizsgálja, kifejezetten *csődjogi aspektusból*. A feladat összetett egyrészt azért, mert a fizetéképtelenségi jog fogalom- és eszközrendszerének megismerése és megértése előfeltételezi a polgári anyagi jog, a polgári eljárási jog, a társasági jog (és még más jogágak, pl. munkajog) ismeretét és helyes alkalmazását, de talán még inkább fontosabb annak felismerése, hogy a csődügyön kívül nincs még egy olyan processzus, amelyben egyidőben, ennyi érdek feszülne egymásnak, amelyek másrészt hangsúlyeltolódásokkal bár, egymással párhuzamosan kívánnak érvényesülni.

II. A DOLGOZAT HIPOTÉZISE

A probléma megoldására felállított hipotézisem az, hogy a fizetéképtelenné vált gazdasági társaságok hitelezőinek védelme hatékonyabbá tehető, effektíve a követeléseik kielégítési aránya növelhető a gazdasági társaságok fizetéképtelenné válásáért felelős vagy pedig a társaság elkülönült jogi személyiségével visszaélő tagok és vezető tisztségviselők felelősségét szabályozó társasági jogi, csődjogi és cégjogi tényállásoknak továbbá a csődmegtámadási perekre és a felszámolók felelősségére vonatkozó rendelkezéseknek a módosításával.

III. TEMATIKAI ÉS FÖLDRAJZI LEHATÁROLÁS

A jogi probléma felvázolását követően indokolt a dolgozat tárgykörének úgy tematikai, mint földrajzi szempontú lehatárolása.

A jogi személyek köréből kifejezetten a gazdasági társaságokra szűkítem le a vizsgálatot.

A hitelezővédelmi aspektusú vizsgálatot azon tényállásokra szorítom, amelyek lehetővé teszik a gazdasági társaság tartozásai kiegyenlítésének elmaradásáért felelős személyek saját vagyonukra kiterjedő közvetlen, személyes felelősségének a megállapítását vagy pedig a fizetéképtelen állapotban kötött ügyletek megtámadását. Ezek a tényállások:

- Gt. 50. § a társaság elkülönült jogi személyiségével illetve a saját korlátolt felelősségével visszaélő tag felelősségéről
- Gt. 54. és Cstv. 63. § a tartósan hátrányos üzletpolitikát folytató tag felelősségéről
- Cstv. 33/A. és 63. § társaság vezető tisztségviselőjének a fizetéképtelenséget fenyegető helyzet bekövetkeztét követően folytatott, hitelezői érdekeket sértő gazdálkodásért való felelősségéről
- Cstv. 63/A. § a vagyoni hányadát átruházó tag felelősségéről
- Ctv. 93. § a törölt cég tartozásaiért való tagi felelősségéről
- Cstv. 40. § alapján történő megtámadás.

Foglalkozom azon tényállásokkal is, amelyek törvényi indoka nem a fizetéképtelenné vált társaság szándékos vagyonkimentésének a szankcionálása, amely tényállások közvetlenül nincsenek kapcsolatban hitelezői érdekek sérelmével, ugyanakkor mégis a társasági vagyon felróható csökkenéséért való felelősséget alapozzák meg. Ebbe a körbe tartozik a Gt. 20. § (7) bekezdés szerinti tagi és a Gt. 30. §-ában szabályozott vezető tisztségviselői felelősség. Ezen esetekben a felelősség közvetlenül a társaság felé áll fenn, amely felelősséget a felszámolás alatt (a társaság nevében) a felszámoló érvényesítheti, így a felszámolási vagyon növelésén keresztül a két tényállás közvetve a hitelezői igények kielégítési arányának növelése is alkalmas.

Nem foglalkozom a felügyelőbizottság és a könyvvizsgáló felelősségével.

A dolgozatom végén vizsgálom a felszámoló és a végelszámoló felelősségét.

Más országok szabályozása közül vizsgáltam Anglia fizetéképtelenségi törvényét, hiszen annak szabályozása modelljét számos ország vette át, az Egyesült Államokban pedig

nagy múltú bírói gyakorlata van a felelősségtörésnek. Hazánk törvényeivel ellentétben a holland Ptk. sokkal szélesebb körben teszi lehetővé a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítását, Németországban a személyes felelősség megállapításának módjait szintén követendőnek ítélem. Oroszország és Kína vizsgálatát a rendszerváltás előtti, hasonló állami berendezkedésük továbbá a világgazdasági viszonylatban meghatározó voltak indokolta.

IV. A KUTATÁS MÓDSZERTANA

A fizetéseképtelenségi jog területén született hazai tanulmányok bár rendszeresen jelennek meg, de ezek jellemzően nem merülnek el a csődjogi – társasági jogi - cégjogi felelősségi formák mélyreható, dogmatikai, összehasonlító elemzésében és nem foglalkoznak a tényállások (pl. felelősségtörés, vezető tisztségviselők felelőssége, tagok felelőssége) a társaság fizetéseképtelen helyzetében való alkalmazásának lehetőségével. A tárgykörben megjelent szakkönyvek a Csődtörvény kommentárjainak tekinthetőek, a hatályos szabályozást valamint a kapcsolódó bírósági döntéseket ismertetik leíró jelleggel.

A kutatást hátráltatta az, hogy a témakörben megismerhető külföldi szakirodalom zömében csak a német vagy az angol szabályozással foglalkozik, csak onnan hoz összehasonlító példákat annak ellenére, hogy a csődjogi kodifikáció nemzetközi szinten rendkívül széles körű, az elmúlt évtizedben sok országban került kihirdetésre új fizetéseképtelenségi törvény. A külföldi szakirodalommal kapcsolatban többször megértési nehézséget okozott az, hogy a különböző jogrendszereket ismertető angol nyelvű tanulmányok gyakran ugyanazt az elnevezést használják az adott országnak a vagyonihiányos adós megszüntetésére irányuló processzusának megjelöléséül (pl. liquidation, administration), azonban ezen elnevezések más országokban már más jellegű fizetéseképtelenségi eljárást takarnak.

A kutatás céljának megvalósításához a vizsgált jogintézményeknél elsősorban *jogtörténeti elemzést* alkalmaztam (már amely jogintézménynél a tárgyánál fogva erre lehetőség volt) és nagy mértékben támaszkodtam a XX. század eleji bírósági joggyakorlatra, elemeztem a dolgozatban vizsgált felelősségi formákkal kapcsolatos cúriai és ítélőtáblai határozatokat, továbbá a kapcsolódó legfontosabb, kereskedelmi jogi jogfejlődést a mai napig meghatározó törvényeket is (1840. és 1881. évi Csődtörvény, 1875. évi Kereskedelemi törvény, 1930. évi V. tv. a korlátolt felelősségű társaságról és a csendes társaságról). Rendkívül tanulságos a múlt század eleji cúriai joggyakorlat, pl. a csődmegtámadás körében a

századeleji bírói gyakorlat a virágkorát érte, ennek keretében több modern csődjogi alapelv és fogalom is kidolgozásra került (pl. hitelezők egyenlőségének elve; a hitelezőnek a rendes gazdálkodás körébe nem sorolható kielégítésének esetei stb.). Az igazgatók személyes felelőssége körében kialakult joggyakorlat iránytűként szolgálhat és egyben példamutató lehet napjainkban és a jövőben egyaránt a hitelezővédelem polgári, társasági és csődjogi rendszerének a megalkotásánál. A jogtörténet ismeretének a létjogosultságát példának okáért mi sem támasztja alá jobban, minthogy a 3/2008. PJE. sz. határozatában a Legfelsőbb Bíróság is visszautal az 1881. évi Csődtörvényre.

A lehetőségekhez képest *nemzetközi jogösszehasonlítás* keretében vizsgáltam más országok szabályozását, olyan országok szabályozása után is kutattam, amelyekre nem képeznek hagyományos hivatkozási alapot a jogirodalomban (Anglia, Németország, Egyesült Államok, Oroszország, Dél-afrikai Köztársaság, Szerbia, Kína, Spanyolország, Hollandia, Tanzánia, Bermuda). A felelősségtörés terén formálódó hazai bírói gyakorlat számára példaértékű lehet a nagy múltú angolszász joggyakorlat tekintettel arra, hogy egyes jogtudósok összegyűjtötték azon tényeket, körülményeket amelyeket egy bíróság értékelhet a felelősségtörési perben.

A hatályos jogszabályok tartalmi elemeit *leíró és elemző módszert* olyan mértékben alkalmaztam, amely a dolgozat tárgyának feldolgozásához és megértéséhez szükséges volt.

Feldolgoztam az összes vizsgált tényálláshoz kapcsolódó és fellelhető hazai bírósági ítéletet, a *bírósági gyakorlat kiterjedt ismertetésén* keresztül rámutattam a szabályozás hiányosságaira, ütköztettem az adott esetben egymással ellentétes jogirodalmi álláspontokat, majd levontam az *általánosítható következtetéseket*.

Ahol a vizsgált tényállások engedték (különösen a tagi és vezető tisztségviselői felelősségtörés körében), ott *összehasonlító elemzés* útján mutattam be az adott törvényi tényállások párhuzamos érvényesíthetőségének lehetőségét, feltételeit.

A dolgozathoz felhasználtam saját gyakorlati tapasztalataimat tekintettel arra, hogy ügyvédjelöltként felszámolóbiztos teendőket is elláttam továbbá gyakorló ügyvédként széles körben képviselek felszámoló szervezeteket, adósokat és hitelezőket egyaránt, a felszámolási eljárás teljes folyamatát, neuralgikus gócpontjait, az egymásnak feszülő érdekellentétek sokszínűségét alapjaiban ismerem.

V. A DOLGOZAT LOGIKAI FELÉPÍTÉSE

A dolgozat első fejezetében a felelősség, polgári jogi felelősség alapkérdéseivel és a társasági jogi, csődjogi felelősség sajátosságaival foglalkozom. A dolgozat folyamatosan haladva vezet fel és közelíti meg a dolgozatban vizsgált kérdéskört. Részletes kifejtésre és elhatárolásra kerül a mögöttes felelősség és felelősségáttörés intézménye, ami a később vizsgált vezető tisztségviselői és tagi felelősségi tényállások minősítése miatt szükséges.

A második fejezetben a fizetéseképtelenség jogi és gazdasági szempontú megközelíthetőségével foglalkozom. Itt kerül sor a fenyegető fizetéseképtelenségre utaló körülmények összefoglalására.

A harmadik fejezetben széleskörű hazai jogtörténeti visszatekintést követően először a vezető tisztségviselőknek a társaság felé fennálló belső kárfelelősségével és annak felszámolás alatti érvényesíthetőségének a lehetőségével foglalkozom, majd külföldi, példaértékű szabályozási modellek ismertetése után térek rá a vezető tisztségviselők csődjogi felelősségének dogmatikai elemzésére, amit a magyar bírói gyakorlat széleskörű ismertetése, és a leszűrhető következtetések összegzése követ.

A negyedik fejezetben a tagok társaság felé fennálló belső felelősségének az ismertetése után ismertetem a tagi felelősségáttörés tényállását és a kapcsolódó bírói gyakorlatot. A nemzetközi kitekintés keretében több ország szabályozása előtt elsőként elengedhetetlenül bemutatásra került az angol és amerikai bírói gyakorlat, hiszen az felelősségáttörés angolszász gyökerű jogintézmény. Vizsgálat alá vontam a tartósan hátrányos üzletpolitika folytatásáért való, nehezen megfogható tagi felelősséget továbbá a vagyoni részesedését rosszhiszeműen átruházó tag és az ismeretlen székhelyűvé vált társaság tagjának a felelősségi tényállását is.

Az ötödik fejezetben elemzem a Ptk. rekodifikációja tárgyában eddig készült három tervezetnek a tagi és vezető tisztségviselői felelősségével kapcsolatos rendelkezéseit is.

A hatodik fejezetben részletes és kiterjedt hazai jogtörténeti visszatekintés és joggyakorlat elemzést követően térek rá a csődmeztámadási tényállások ismertetésére. Foglalkozom a hitelezőt előnyben részesítő ügylet nehezen megérthető fogalmával valamint a csalárd és jóerkölcsbe ütköző szerződés joggyakorlatban nehezen kezelt kapcsolatával. Nemzetközi kitekintés keretében más országok szabályozását is a vizsgálat körébe vonom. A fejezet végén mutatok rá a felelősségáttörési és meztámadási perekkel kapcsolatos bizonyítási

nehézségekre, amely nehézségek sokszor alapjaiban lehetetlenítik el az eredményes igényérvényesítést.

A hetedik fejezetben a felszámoló és végelszámoló felelősségét vizsgálom, a felszámoló felelőssége körében az alaptalan költségelszámolás és értéken aluli vagyonértékesítés támadhatóságával valamint a felszámoló saját kárfelelősségének megállapíthatóságával foglalkozom.

Az utolsó, hetedik fejezetben kerül sor a kutatás eredményeinek összefoglalására, ami a dolgozatban vizsgált valamennyi tényállást érintő, zömében normatív módon megfogalmazott, indokolt, hitelezővédelem erősítését célzó jogalkotási javaslatokat jelent.

A dolgozat egészében törekedtem az egyes fejezetek hasonló terjedelmi arányainak a megtartására továbbá a dolgozat egészén folyamatosan kifejttem a vizsgált tényállásokkal, a bírói gyakorlattal és jogirodalmi álláspontokkal kapcsolatos észrevételeimet.

VI. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

1. Javaslatok a felszámolás elrendelése körében

a) Újabb fizetésképtelenségi okként javaslom annak Csődtörvénybe iktatását, hogy az adós fizetésképtelensége vélelmezett, amennyiben a letétbe helyezett számviteli beszámolója szerint a saját tőkéje nem éri el a jegyzett tőke meghatározott hányadát vagy pedig az adós a számvitelt törvény szerinti beszámolót nem helyezte letétbe.

b) Az ideiglenes vagyonfelügyelő kirendelése körében indokoltnak tartom vélelmek bevezetését a követelés veszélyeztetettségét illetően, ha pl.: a követelés esedékessége meghatározott időszakot meghalad; a követelés tőkeösszege az adós korábbi éves beszámolója szerinti mérlegfőösszeg meghatározott százalékát meghaladja; az adós nem tett eleget a beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének; az adós a székhelyén vagy a központi ügyintézés helyén nem elérhető.

c) A felszámolási eljárásban az adós által a tartozás kiegyenlítésére alanyi joggal kérhető 30 napos határidő határidővel kapcsolatos visszaélési lehetőségeket a következő jogszabálmódosítás oldhatja meg: Amennyiben az adós 30 napon belül az elismert

tartozását nem egyenlíti ki, úgy a bíróság a felszámolását minden további feltétel vizsgálata nélkül elrendeli. A felszámolást elrendelő végzés ellen fellebbezésnek nincsen helye.

2. A gazdasági társaság vezető tisztségviselőinek felelőssége

a) A fizetéseképtelenségi eljárás lefolytatásának a feltétele a megfelelő információ, ezért a Csődtörvényt mindenekelőtt oly módon javaslom módosítani, hogy: „Az a személy is köteles a felszámolóval (vagyonfelügyelővel) együttműködni és az adós pénzügyi-gazdasági-jogi helyzetére adatokat szolgáltatni, aki a felszámolási kérelem benyújtását megelőző két éven belül vezetői tisztségviselő vagy a felügyelőbizottság tagja vagy könyvvizsgáló volt vagy az adóssal könyvelési feladatok ellátására szerződést kötött. A bíróság 200.000. – 1.000.000. Ft-ig terjedő ismételt pénzbírsággal sújthatja azt a személyt, ha a kötelezettségét elmulasztotta, vagy valótlan adatokat közölt. A felszámoló kérelmére a bíróság elrendelheti a vezető tisztségviselőnek, a felügyelőbizottság tagjának és a könyvvizsgálónak a személyes meghallgatását, akikhez való kérdés feltevését a hitelezők is indítványozhatják. Az eljáró bíróság azt a személyt, aki a következményekre történő figyelmeztetés ellenére szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, és elmaradását alapos okkal előzetesen ki nem mentette, vagy engedély nélkül eltávozott, az okozott költségek megtérítésére kötelezi, s egyben pénzbírsággal sújthatja. A bíróság egyúttal elrendelheti a meg nem jelent személy elővezetését is.”

b) Javaslom a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésének az alábbi módosításával a kétlépcsős felelősségi rendszer megszüntetését: „A hitelező vagy az adós nevében a felszámoló a felszámolási eljárás alatt keresettel kérheti a bíróságtól [6. § (1) bekezdés], hogy kötelezze az okozott vagyonsökkenés felszámolási vagyon javára történő megtérítésre azon személyeket, akik a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői voltak a felszámolási kérelem benyújtását megelőző – vagy amennyiben a felszámolási eljárást csődeljárást előzte meg, úgy a csődkérelem benyújtását megelőző - három évben, és a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el, az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal, ezáltal az adós vagyona csökkent. A vezető tisztségviselők felelőssége különösen akkor állapítható meg, ha helytelen gazdálkodást folytattak és előre láthatták vagy megfelelő gondosság mellett előre kellett volna látniuk azt, hogy a gazdálkodó szervezet nem

lesz képes eleget tenni a további kötelezettségvállalásainak illetve a fennálló kötelezettségeik tovább növekedtek vagy a társaság vagyonát saját maguk vagy más személyek javára a rendes gazdálkodás követelményével ellentétes módon csökkentették. A vezető tisztségviselő azt a vagyonsökkenést köteles megtéríteni, ami a helytelen gazdálkodás folytán az adós vagyonában bekövetkezett.

A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességgel kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket. A fizetésképtelenségi helyzet bekövetkezését vélelmezni kell, ha az adós éves beszámolója vagy időszakos mérlege szerint a társaság saját tőkéje veszteség folytán a jegyzett tőke felére csökkent.”

A Cstv. 33/A. § egyéb rendelkezéseinek módosítása nem indokolt (hitelezői érdekek sérelmének vélelme, kimentés és egyetemleges felelősség). Javaslom az ‘árnyékvezető’ fogalmának módosítását: *„A társaság működésére meghatározó befolyást gyakorló személynek minősül az a személy, aki a tagsági viszonyánál fogva vagy más módon, közvetlenül vagy közvetve meghatározza a vezető tisztségviselő intézkedéseit, döntéseit, számára utasításokat ad vagy a társaság érdemi ügyintézésében, ügyvezetésében, gazdasági tevékenységében, döntéshozatalában részt vesz.”*

c) A hitelező perindítással járó kockázatát az alábbiak szerint tartom csökkentendőnek: *„Amennyiben a hitelező pernyertességének eredményeképpen a vezető tisztségviselő a felszámolási vagyonba befizetést teljesít, úgy abból először a hitelező bíróság által megállapított perköltség követelését kell megtéríteni, részleges pernyertesség esetén is. A fennmaradó összeget a felszámolási vagyonból történő kielégítés általános szabályai szerint kell felosztani a hitelezők között.”*

d) A vagyoni biztosíték szabályozását a következő módon tartom elképzelhetőnek: *„Amennyiben a Cstv. 33/A. § alapján a vezető tisztségviselő terhére megállapítható a hitelezői érdekek vélelmének sérelme, úgy a bíróság az első tárgyaláson kötelezi a vezető tisztségviselőt a vagyoni biztosíték letétbe helyezésére. A vagyoni biztosíték mértéke a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett, nem biztosított hitelezői igények összegével egyenlő. Amennyiben a vezető tisztségviselő a vagyoni biztosítékot a bíróság által megszabott határidőben nem helyezi letétbe, úgy a perbíróság a hitelező kérelmére haladéktalanul elrendeli a vagyoni biztosíték összegének biztosítását, amelynek végrehajtására a Vht. 191. §-*

a irányadó. A vagyoni biztosíték letétbe helyezésére kötelező végzés ellen benyújtott fellebbezésnek a végrehajtásra halasztó hatálya nincsen, de a fellebbezést soron kívül kell elbírálni.”

e) A vagylagos illetékességi okok közé javaslom a Pp-be beiktatni, hogy: *„A felszámoló által az adós képviselőjében a vezető tisztségviselővel szemben érvényesített kártérítési per az adós székhelye szerinti bíróság előtt is megindítható.”* Másik megoldásként megfontolandó a vezető tisztségviselő elleni, Gt. 30. § (2) bekezdés szerinti kárigény elbírálásának a felszámolást elrendelő bíróság hatáskörébe való utalása is.

f) A hitelezők egyenlőségének elve jegyében határozottan megfontolandónak tartom fizetéképtelenséggel fenyegető helyzetben a vezető tisztségviselő számára előírni a felszámolási kérelem benyújtásának kötelezettségét: *„A vezető tisztségviselő köteles haladéktalanul felszámolás iránti kérelmet előterjeszteni, ha a társaság saját tőkéje veszteség folytán a jegyzett tőke felére csökkent vagy fizetéképtelenné vált illetve, ha vagyona tartozásait nem fedezi, amely feltételek fennállását vélelmezni kell, amennyiben a vezető tisztségviselő a felszámolás kezdő időpontját megelőző két évben nem tett eleget az adós éves beszámolója [összevont (konszolidált) éves beszámolója] külön jogszabályban meghatározott letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének. A kötelezettség elmulasztása esetén a vezető tisztségviselő felelős azon ki nem egyenlített hitelezői igényekért, ami enélkül nem merültek volna fel.”*

g) Javaslom a Gt. felmentvényre vonatkozó rendelkezéseinek a kiegészítését az alábbiak szerint: *„A hitelező a társaság ellen a felszámolási eljárás tartama alatt a bíróság [6. § (1) bekezdés] előtt indított keresettel kérelmezheti a legfőbb szerv által hozott, a vezető tisztségviselőnek felmentvényt adó határozat hatálytalanságának a megállapítását, amennyiben az a fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően végzett ügyvezetői tevékenységre felmentvényt ad. Az adós nevében a felszámoló a bíróság [6. § (1) bekezdés] előtt a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. tv. 30. § (2) bekezdése alapján a vezető tisztségviselő ellen indított peres eljárásban előterjesztett kereseti kérelmében kérheti a határozat hatálytalanságának megállapítását.”*

h) A felügyelőbizottság tagjait és a könyvvizsgálót illetően célszerűnek tartom annak előírását, hogy: *„Fizetéképtelenséggel fenyegető helyzetben a felügyelőbizottság tagjai és a*

könyvvizsgáló kötelesek írásban felhívni a vezető tisztségviselők figyelmét a felszámolási kérelem benyújtására, amelynek elmulasztása esetén korlátlan és egyetemleges felelősséggel tartoznak a hitelezők felé minden olyan ki nem egyenlített tartozásért, amely a felszámolási kérelem határidőben való benyújtása esetén nem következett volna be.”

i) A vezető tisztségviselőknek a felszámolási eljárás alatt, a felszámolási vagyon javára történő marasztalhatósága felveti a Cstv. szerinti kielégítési sorrend egyszerűsítésének kérdését, vagy inkább szükségességét. Indokolt a *hitelezői osztályok számát csökkentése, a kielégítési sorrend egyszerűsítése*, beleértve a köztartozások előnyös besorolásának megszüntetését, azonos osztályon belül azonban fenntartva az aránylagos kielégítés elvét. A *Csődtörvény 57. § (1) bekezdése szerinti c), d), e) és f) kategóriába tartozó hitelezői igényeket indokolt egy kategóriába összevonni.*

j) A Gt. 23. §-ába javaslom az alábbi kizárásik ok felvételét: *„Az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt évig nem lehet más gazdasági társaság vezető tisztségviselője az a személy, aki felszámolással megszűnt gazdasági társaság nevében olyan szerződést kötött vagy jognyilatkozatot tett, amelynek érvénytelenségét a bíróság A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. Törvény 40. § (1) bekezdés a) pontja alapján megállapította.”*

k) Álláspontom szerint a vezetők kárfelelőssége kérdésében kialakított, a vezető tisztségviselőknek lényegében felelőtlenséget biztosító bírósági gyakorlat a gazdasági társaság elkülönült felelősségéről rendelkező Gt. 30. §-át helytelenül értelmezi, amikor a vezető mindenfajta – ügykörével kapcsolatos, adott esetben bűncselekményt is megvalósító - ténykedését a társaságnak tudja be, és így a hitelezők vagy más személyek vagyoni érdekeit adott esetben kirívóan sértő cselekmények a vezető által képviselt társaságok - saját vagyona erejéig korlátolt - felelősségének leple alatt feloldódnak. Ez a bírósági jogértelmezés a Gt.-ből dogmatikailag nem következik, a gazdasági társaság tevékenységi körébe nem tartozhat bűncselekmény elkövetése.

l) A vezető tisztségviselők munkaviszonyával kapcsolatban javaslom a Csődtörvénybe iktatni, hogy: *„A vezető tisztségviselő a felszámolást elrendelő végzés jogerőre emelkedésének időpontját követően munkabérre csak akkor tarthat igényt, amennyiben a munkaviszonyáról a felszámolást elrendelő végzés jogerőre emelkedésétől*

számított 3 napon belül tájékoztatja a felszámolót és egyben hitelt érdemlően bizonyítja a munkaviszonya fennállását. Ennek hiányában a munkaviszonya a felszámolást jogerőre emelkedésének napját követő 3. napon a megszűnik.”

Indokolt a felszámolás kezdő időpontja után előterjesztett, munkaviszonyból eredő igények elbírálásának a munkaügyi bíróság hatáskörébe való utalása.

3. A gazdasági társaság tagjainak a felelőssége

a) A Ptk. kodifikáció során indokolt fenntartani azt a javaslatot, hogy a jogi személy korlátolt felelősségével és elkülönült személyiségével visszaélő tagja és vezető tisztségviselője a társasággal *egyetemlegesen feleljen és a felelőssége már a jogi személy megszűnése előtt megállapítható legyen.*

b) Javaslom, hogy Kft. esetében a Gt. 143. §-a szerinti, rt. esetében pedig a 245. §-a szerinti vagyonvesztés esetén, amennyiben a tagok a tőkepótlásnak nem tesznek eleget, úgy a társaság legyen köteles arra, hogy a törvényben meghatározott arányú vagyoncsökkenés esetén erről a hitelezőket közvetlenül vagy pedig a Céglapban hírdetmény útján értesítse.

c) Amennyiben a tartósan hátrányos üzletpolitikát folytató tag külföldi székhelyű vállalkozás, úgy a vele szemben a felszámolási eljárásban meg nem térült hitelezői igények megfizetése iránti peres eljárásra az ellenőrzött társaság székhelye szerinti bíróság kizárólagos illetékességet kell biztosítani.

d) A vagyoni hányad rosszhiszemű átruházására vonatkozó felelősség módosítására vonatkozó javaslat: *„Amennyiben az adós a felszámolás kezdő időpontjában saját tőkéjének 50%-át meghaladó tartozást halmozott fel, a hitelező kereseti kérelmére a bíróság kötelezi a hitelező felszámolási eljárásban meg nem térült követelésének a megfizetésére azt a tagot (részvényest), amely a felszámolási eljárás megindítását megelőző két éven belül a társasági részesedését átruházta. A tag mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a társasági részesedés átruházásának időpontjában az adós fizetőképes volt, a vagyonvesztés csak ezt követően következett be, illetve az adós ugyan nem volt fizetőképes, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen járt el.”*

e) A Ctv. 93. § (1) bekezdését szükségesnek tartom módosítani oly módon, hogy a *rendelkezésből törlésre a felelősség azon feltétele, miszerint a meg nem térült hitelezői igények összegének a saját tőke 50 %-át meg kell haladnia.*

Vagylagosan elképzelhető annak törvénybe iktatása, hogy amennyiben a társaság a törlését elrendelő bírósági végzés jogerőre emelkedését megelőző évben nem adott be mérleget, úgy vélelmezni kell, hogy a ki nem egyenlített tartozások összege a cég saját tőkéje 50 %-át meghaladják.

4. Csődmegtámadási perek

a) A csődmegtámadás jogkövetkezményeit illetően az alábbi módosítások bevezetése indokolt:

„Az eredményes megtámadás jogkövetkezménye az érvénytelenség. A Cstv. 40. § (1) bek. a) pontja esetében elsődlegesen az eredeti állapotot kell helyreállítani azzal, hogy a szolgáltatások visszatérítése során beszámításnak nincsen helye. A Cstv. 40. § (1) bek. b) pontja esetén a felperes kérelmére a bíróság a feltűnő értékkülönbséggel kötött szerződést érvényessé nyilvánítja és a rosszhiszeműen eljáró másik felet a kapott szolgáltatás forgalmi értékének a megfizetésére kötelezi. Ingyenes szerződés esetén az eredeti állapotot kell helyreállítani azzal, hogy az alperest választhatja a kapott szolgáltatás forgalmi értékének a megtérítését, amely esetben a forgalmi érték bizonyításának a kötelezettsége őt terheli. A 40. § (1) bek. c) pontja esetén az eredeti állapotot kell helyreállítani azzal, hogy amennyiben a peres eljárás alatt közbenső mérleg kerül benyújtásra, úgy a perrel érintett hitelezőnek a saját kielégítési osztályában megfelelő tartalékot kell képezni.

A Ptk. és a Cstv. rendelkezései alapján érvénytelenné nyilvánított szerződés esetén az eredeti állapot helyreállítása körében az adósnak visszatérítendő szolgáltatással szemben a másik félnek járó szolgáltatások és a másik felet más jogcímen megillető követelések, hitelezői igények beszámításának nincsen helye.”

b) javaslom továbbá, hogy *„a hitelezőket kijátszására irányuló szerződés érvénytelensége esetén a csalárd jogszerző követelése a Cstv. 57. § (1) bek. h) pontjában az ún. alárendelt csőd követelések között nyerjen besorolást.”*

c) megfontolandónak tartom annak lehetővé tételét, hogy a *jóhiszemű (pl. ingyenesen szerző) az eredeti állapot helyreállításával kapcsolatos igényeit felszámolási költségként érvényesíthesse.*

d) Indokolt a pervesztes szerződő fél jogi helyzetéről való rendelkezés: *„Eredményes igényérvényesítés esetén a másik fél a bírósági határozat jogerőre emelkedésétől számított 40 napon belül érvényesítheti a követelését a felszámolási eljárásban.”*

e) Új jogintézményként indokoltnak tartom a csődmegtámadási kifogás bevezetését: *„A felszámolási eljárásban bejelentett olyan követeléssel szemben, amelynek jogalapja a Cstv. 40. §-a szerint megtámadható ügylet vagy jognyilatkozat, a felszámoló megtámadási kifogással élhet és a nyilvántartásba vételét megtagadhatja. A hitelező 15 napon belül benyújtott kérelmére a követelést a felszámolási bíróság bírálja el, mint vitatott hitelezői igényt és határoz a követelés alapjául szolgáló ügylet érvényességéről. A bíróság határozata az ügy érdemében hozott határozatnak minősül.”*

f) A megtámadási határidőt 1 évről *18 hónapra* indokolt felemelni.

g) Visszakövetelési jog esetén javaslom a 60 napos határidőnek legalább 90 napra való felemelését.

h) Indokolt a megtámadási határidő anyagi jogi jellegének tisztázása: *„A megtámadási határidőre az elévülés nyugvásának és megszakadásának a szabályait megfelelően alkalmazni kell.”*

i) Javaslom a *hitelezőknek illetékeljegyzési jog* biztosítását a csődmegtámadási per indítása esetén, akkor is, ha a vegyes keresetet terjeszt elő, mert más érvénytelenségi jogcímre is hivatkozik.

j) Javaslom, hogy a hitelezőt illetékeljegyzési jog illesse meg az adós vezető tisztségviselői és tagjai ellen a Csődtörvény 33/A. §, 63. §, 63/A. §, Gt. 50. §, 54. §, 284. § (5) bekezdés és Ctv. 93. § alapján indított peres eljárásokban.

k) Javaslom, hogy a csődmegtámadási tényállások között külön tényállásként szabályozásra kerüljenek a tag által tőke hozzájárulás helyett nyújtott tagi kölcsönrel kapcsolatos, a felszámolási kérelem benyújtása előtt (vagy azt követően) kötött jogügyletek,

beleértve a tagi kölcsön visszafizetését, más módon való kielégítését (pl. beszámítás) és biztosítását is. Ezen tényállás vonatkozásában megfontolandó a felszámolási kérelem benyújtása előtti 60 napos határidő felemelése 6 hónapra.

l) Szabályozni kell a további jogszerzőkkel szembeni igényérvényesítés lehetőségét és jogkövetkezményét annak függvényében, hogy azok jó- vagy rosszhiszeműek ill. ingyenesen vagy visszterhesen szereztek.

A további jogszerzőkkel szembeni fellépés lehetetlensége esetén indokolt, hogy ha az adóssal szerződő fél (pl. az adóssal a Cstv. 40. § (3) bekezdése szerint bizonyíthatóan összefonódásban álló vevő) továbbadta a megvett a dolgot, és az új tulajdonosa nem támadható, akkor nyilvánítsa a bíróság a szerződést érvényessé és arra kötelezze a vevőt, hogy a forgalmi értékre egészítse ki az ingatlan vételárát.

m) Bár nem a csődmegtámadáshoz tartozó kérdés, de javaslom a Cstv-be azon rendelkezés beiktatását, hogy: *„Amennyiben az adós és a szerződő fél a felszámolás eljárás megindítását megelőzően kötött megállapodásukban a szerződésből eredő igények érvényesítése tekintetében választottbírósági kikötéssel éltek, az adós a Pp. szabályai szerint illetékes bíróság előtt is indíthat pert.”*

5. A felszámolók felelőssége

a) szükséges a *hitelezők iratbetekintési jogát* biztosítani mind a felszámolás alatti, mind a felszámolás előtti iratanyagba

b) meghatározott nagyságú tartozásállomány vagy pedig hitelezői létszám felett *kötelezővé* kell tenni a *hitelezői választmány* megalapítását

c) a Csődtörvényben kifejezett *törvényi felhatalmazást* kell biztosítani a bíróságnak *arra, hogy kötelezze a felszámolót a jogtalanul* (jogalap nélkül vagy túlzott összegben) *kifizetett felszámolási költség befizetésére* azzal, hogy a végzés jogerőre emelkedése után a *felszámolót fel* kell menteni, amennyiben a *kötelezettségének nem tesz eleget* továbbá az adósnak végrehajtási jogot kell biztosítani a végzésben szereplő összeg tekintetében, amely

követelést az újonnan kijelölt felszámoló érvényesíthet majd a korábbi felszámoló önkéntes teljesítésének az elmaradása esetén).

d) a Csődtörvénynek a *vagyonértékesítés folyamatát részletesen szabályoznia kell*, különösen annak időtényezőjét és a becsérték meghatározásának módját

e) *felszámoló ellen benyújtható kifogás előterjesztésének határidejét a tudomásszerzéstől számított 15 napra szükséges felemelni.*

Az értekezés témakörével összefüggő publikációk jegyzéke

A felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet keresetösségi jogáról (*Advocat – a B-A-Z Megyei Ügyvédi Kamara lapja, 2001, 8-14*)

Anomáliák a fizetési képtelenségi jogban (*Doktoranduszok Fóruma, Miskolci Egyetem, 2000, szerkesztette: Lehoczky László, 36-42*)

A fizetési képtelenségi jog reformja (*Doktoranduszok Fóruma, Miskolci Egyetem, 2001, szerkesztette: Lehoczky László, 66-73*)

Nemzetközi fizetési képtelenségi jog (*Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai, Miskolc, 2002, Bíbor kiadó, 243-261*)

A tulajdonjog fenntartás szerepe a felszámolási eljárásban (*Doktoranduszok Fóruma, 2002, 83-89*)

A felszámolói díjak alkotmányellenes elvonása (*Gazdaság és Jog, 2003/6., 11-18.*)

Javaslatok az új Csődtörvény megalkotásához - a beszámítás jogintézménye (*Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai, Miskolc, 2004, Bíbor kiadó, 185-204*)

Az álképviselő által kötött szerződés jogi megítélése (*Gazdaság és Jog, 2006/4., 9-15.*)

A felszámolás kezdő időpontja után tett jognyilatkozatok jogi sorsa (*Ügyvédek Lapja, 2006 május*)

Csődjogi reformok világszerte (*Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica, 2006. 24. évf. 367-385.*)

A felszámoló felelőssége (*Gazdaság és Jog, 2007/9., 14-19.*)

Ügyvédi munkadíjak a felszámolási eljárásokban (*Ügyvédek lapja, 2007 szeptember*)

A vételi jog gyakorlása folytán létrejött szerződés megtámadhatósága a felszámolási eljárásban (*Gazdaság és Jog, 2008/3., 3-9, Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből, HVG ORAC Kft, Budapest, 2010., 434-446.*)

Tagi kölcsön a felszámolási eljárásban (*Gazdaság és Jog, 2008/9., 7-12.*)

Gondolatok az új Csődtörvény megalkotásához – A csődmegtámadási perek (*Magyar jog, 2008/7., 477-488.*)

Gondolatok az új Csődtörvény megalkotásához - A vezető tisztségviselők és árnyékvezetők felelőssége a fizetéseképtelenségért (*Magyar jog, 2009/6., 332-347.*)

A hitelezőt előnyben részesítő ügyletek (*Gazdaság és Jog, 2009/12., 3-10.*)

A vállalkozási szerződések teljesítése a felszámolási eljárásban (*Gazdaság és Jog, 2010/4., 15-18.*)

A gazdasági társaságok tulajdonosainak felelőssége a fizetéseképtelenségért (*Magyar jog, 2010/5, 287-299*)

A társaság jogi személyiségevel visszaélő tulajdonos, illetve vezető tisztségviselő kárfelelőssége (*Gazdaság és Jog, 2010/9-10., 9-16.*)

Jóerkölcsbe ütköző szerződés vs. csalárd ügylet (*Gazdaság és Jog, 2011/6., 9-13.*)

Jogesetgyűjtemény

Ítéltáblai határozatok gyűjteménye (*Felszámolók Országos Egyesületének honlapja – www.foe.hu – 2007 június*)

Idegen nyelvű publikációk

The reform of Hungarian insolvency law (*Microcad 2003 International Scientific Conference, szerkesztette: Lehoczky László, 2003*)

Amendments of Hungarian Bankruptcy Act (*Insol International electronic newsletter, www.insol.org, 2006 május*)

Hungary – Advice on how creditors may be more satisfied (*Eurofenix, Insol Europe Autumn 2007, 16-17*)

Challenging fraudulent transfers in Hungary (*Eurofenix, Insol Europe, Spring 2008, 20-22*)

Employment in liquidation process (*Eurofenix, Insol Europe, Autumn 2008, 12-14*)